

El sindicalisme només es pot salvar portant una comptabilitat com la d'una societat anònima.

NO HI HA MAL QUE PER BÉ NO VINGUI

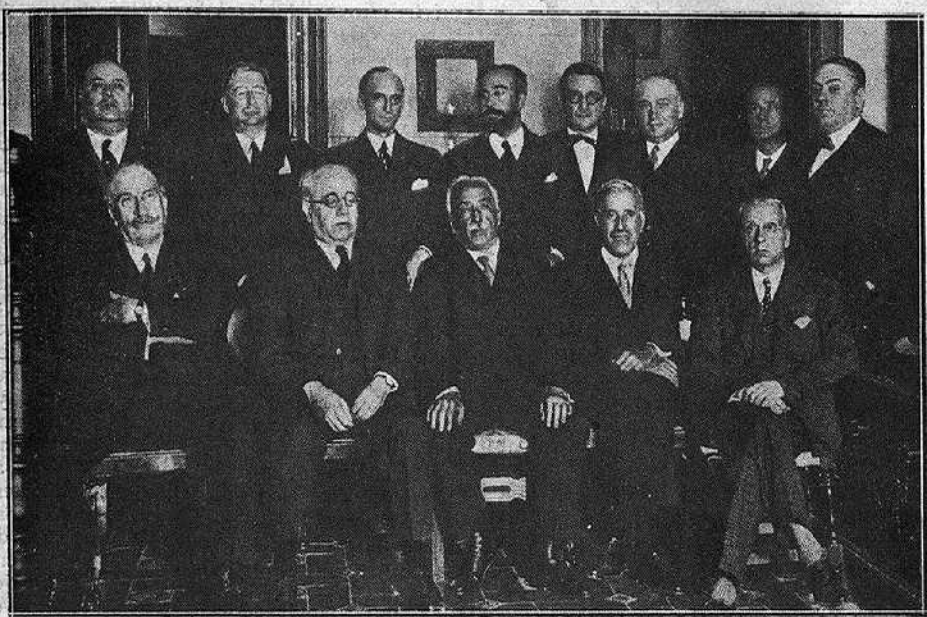
El segon govern de la República

Quan va pujar la República, tothom va dir del govern Alcalá-Zamora que feia anys que Espanya no havia tingut un ministeri tan fort. Ara, en constituir-se el govern Azana, ha estat repetida l'observació.

Vol dir això que el govern Azana és més fort que el gabinet presidit pel senyor Alcalá-Zamora? Probablement no. No obstant, quan diem que el ministeri Azana és molt fort, segurament volem formular que el

aquesta llei, encara que no ens farà cap mal tenir-la com a reserva. Per la situació actual a Catalunya són suficients les lleis existents. La qüestió és aplicar-les i fer comprendre que aplicar-les no és qüestió de dretes o d'esquerres, sinó simplement una cosa imprescindible, si volem viure tranquils i evolucionar sense grans sotragades.

De totes maneres hi ha un paràgraf ben important per Catalunya en la Llei que s'ac-

D'esquerra a dreta, asseguts : Lerroux, Azana, Alcalá-Zamora, Besteiro (President de la Cambra), Albarnoz; drets : Prieto, Domingo Casares, De los Rios, Nicolau d'Oliver, Largo Caballero, Giral, Martínez Barrios.

gabinet Alcalá-Zamora s'havia gastat un xic. La crisi del dijous passat era, doncs, natural. El president senyor Alcalá-Zamora s'havia gastat al Parlament. Si la seva persona continuava gaudint d'un gran prestigi moral, aquest prestigi no era suficient per imposar-se al Parlament. Quan el govern no féu suggestió de cap mena a la Cambra, s'acusava el president de deixar funcionar el Parlament sense la tutela del govern, i quan el president intervingia, encara que no fos des del banc blau, es deia que aquell règim paternalista era excessiu i que la Cambra podia evitar-se el control del president.

Diem això per demostrar que el senyor Alcalá-Zamora s'havia gastat realment. La crisi, doncs, no podia ésser més parlamentària. El Congrés volia alliberar-se de la tutela del president del primer govern de la República, volia caminar sol i va aconseguir fer caure al govern. Era impossible resistir la dèria de la Cambra. Cada debat sobre cada qüestió important hauria augmentat la tensió. La necessitat de reaccionar hauria empitjorat els debats parlamentaris i, per consegüent, hauria posat en perill qüestions importants. La presència del senyor Alcalá-Zamora durant l'època en què la Cambra creia haver entrat en la seva major edat, s'hauria traduït en una marxa forçada cap a l'extrema esquerra. La Cambra ha aconseguit fer dimidir el senyor Alcalá-Zamora, però seria aventurat de dir que s'ha alliberat de la necessària tutela governamental. Com més fort sigui el govern, com més compenetrat estigui amb la Cambra, més garantit està el govern contra les velletats del Parlament i més confiança pot tenir la Cambra en el govern.

Ens sembla que amb el que hem escrit pot deduir-se la situació en què es troba l'Estatut de Catalunya. Ara més que mai, l'Estatut pot ésser defensat pel govern amb garanties d'èxit. L'actitud del senyor Azana sobre el problema de Catalunya és coneguda. En la seva posició no hi ha cap element sentimental, circumstància que més aviat pot afavorir-nos.

El primer gest del govern Azana no podia ésser més pacificador. Prohibir que les ordres religioses dedicades a l'ensenyament abandonin la tasca, ha estat una mesura de bon govern, que fa pensar que la substitució, que necessàriament ha d'ésser molt lenta, es farà sense violències.

El segon gest del govern nou ha estat presentar a la Cambra el projecte de Llei de defensa de la República i obtenir-ne l'aprovació. Aquesta llei, segons dita del senyor Maura, és una mica més dura que el projecte que ell havia planejat. L'aprovació d'aquesta llei suscitarà comentaris diversos. Es dirà que ha estat implantada una dictadura, a la qual cosa pot contestar-se que no s'atropella cap llibertat individual i que l'esperit i la lletra de la llei tenen per objecte evitar el sabotatge al règim. Aquesta llei necessàriament ha de protegir l'obra de reconstrucció del país. Era molt exposat que en el moment en què s'està redactant la Constitució, l'extrema dreta i l'extrema esquerra amenassin la República. Sobretot a la resta d'Espanya. Aquí a Catalunya no creiem que sigui necessari fer funcionar

ba d'aprovar. La intervenció del Govern en la comptabilitat dels sindicats. Els nostres lectors no hauran oblidat que fa molt temps que defensem que cal que els llibres dels sindicats siguin portats com els d'una societat anònima. Sense aquesta precaució, no es democratitzaria ni moralitzaria mai i els sindicats, en lloc d'ésser un instrument constructiu pels propis obrers, seria sempre un element dissolvent.

A l'hora de saludar el nou govern seria injust, entre catalans, no recordar altra vegada que el senyor Alcalá-Zamora ha actuat a cada moment amb una lleialtat que tothom ha reconegut. Defensant la possibilitat que l'Estatut de Catalunya pogués enlitzar-se en la Constitució, el senyor Alcalá-Zamora es va jugar una gran part de la seva popularitat parlamentària. Seria injust criticar-lo perquè, ell que havia dit que, mentre no fos aprovada la Constitució, no més la mort podia treure aquell gabinet del banc blau, fos el primer d'abandonar-lo. No era possible exigir més a l'home que havia ofert tot el que era humanament possible.

Quant al senyor Maura, el negociador de la fórmula aprovada de l'article 24, fou arrossegat pel president. Probablement, si el senyor Alcalá-Zamora hagués continuat, els escrúpols religiosos del senyor Maura segurament haurien tingut una conclusió menys vehement.

De Dijous — a Dijous

La temporada del Liceu

Es impossible que enguany Barcelona resti sense temporada del Liceu. Si no fos per altra cosa, hi ha el prestigi de la República, en front de certs maneigs obscurs i baixos. De manera que la qüestió no és pas de veure si es fa o no la temporada, sinó de quina manera cal que es faci.

Dit això, també cal fer constar que hi ha raons d'ordre humà que aconsellen aquesta mesura; en efecte, són més de quatre centes famílies que viuen del primer teatre de la ciutat. Calculant un promedi de cinc persones per família, arribarem al resultat que dues mil persones es veuran aquest hivern perjudicades considerablement en els seus interessos, si no es fa temporada al Liceu. Afegirem dues mil ànimes a la legió dels sense feina — si més no sense subsistència.

També se'n sentiran la indústria hotelera, que deixarà d'ingressar les mils pessetes llargues que representen les sortides de Liceu, i els industrials d'indústries sumptuàries: sastres, modistes, sabaters, argenteres, etcètera, per als quals no és gens indiferent que hi hagi o no la temporada.

Finalment, la notícia d'haver fracassat la temporada d'òpera, escampada per l'estranger, contribuiria a desacreditar la ciutat; i les pèrdues de crèdit sempre es tradueixen en pèrdues de pessetes.

No hi ha diners per a fer la temporada, diuen.

Nosaltres responem: si no hi ha temporada, encara hi haurà menys diners.

Després, com hem dit, l'honor de la ciutat i del règim exigeixen que el Liceu obri les seves portes.

I quan l'honor i la conveniència coincideixen, no hi ha lloc a dubtar.

Cal obrir el Liceu.

De quina manera? Probablement n'hi ha moltes; de moment se'ns en acut una, esperant que un altre en trobi de millors, però no ens podem estar de suggerir-la.

Essent com sembla ésser que l'empresa i la propietat del Liceu ja s'han decidit a no fer res, o sigui, dit en altres termes, que renunciïn a fer el negoci d'aquesta temporada, i, atès al relleu polític que té aquest refús, no podria una corporació oficial substituir-se a l'empresa i a la propietat? Quina excusa podrien trobar empresaris i propietaris decidits a abandonar la partida, si un altre intentés una solució? Quina dificultat hi hauria que la Generalitat, per exemple, prengués la temporada pel seu compte, lliure de tota càrrega?

La Generalitat, fent això, podria, sobretot, sense cap perill, anar a una reducció de preus, tenint en compte la crisi del temps. Si els concerts Casals omplen amb bulagues a 10 pessetes, no hi ha cap raó perquè el Liceu no omplís.

I la Generalitat, sense la càrrega dels propietaris, no hi ha dubte que es refaria plenament de les seves despeses.

I qui més hi sapiga que més hi digui.

R. L.L.

MIRADOR INDISCRET

Un que ve de l'hort

A la darrera assemblea general de la C. N. T., la discussió del diferents punts sotmesos als reunits no rutllava gaire planera. Tothom demanava la paraula i ningú no s'entenia. A l'últim, un dels assistents demanà la paraula i digué, amb tota la bona fe:

—Si no discutim amb ordre, això aviat semblarà l'anarquia!...

Els de la F. A. I. van fer veure que no l'entenien.

Quins anuncis hi posaran?

El nou director de la Solidaridad Obrera va preguntar a l'assemblea general de la C. N. T. si el diari podia publicar anuncis, perquè sense anuncis no pot anar.

—Podem admetre anuncis de Bancs?

—No! que són burgesos...

—I dels grans magatzems?

—No! que són dels jesuïtes...

—I de teatres?

—Segons quins.

No hi hagué manera d'arribar a un acord. A la Soli, però, comencen a sortir anuncis...

La «serviette» del Sr. Campalans

El senyor Rafael Campalans ha anat a Rússia, amb una comissió municipal. Durant llur estada al país dels Soviets, els expedicionaris estaven tots intrigats perquè el senyor Campalans no deixava mai la serviette. Sempre la duia enganxada sota l'aixella.

Cap dels companys no gosava preguntar-li què hi duia. I un dia, que el senyor Campalans va deixar-la damunt la taula, el seu company Plantada no pogué resistir la temptació i va obrir-la — tot tremolós — amb una certa emoció.

Hi havia tres o quatre cents exemplars de la seva conferència a l'Ateneu de Madrid i una pila de fotografies de l'interessat.

Anticlericalisme en acció

L'altre dia es celebrava una vetllada de boxa al Paral·lel. Un dels boxadors que va pujar al ring es diu Iglésies.

Això fou la seva desgràcia. El públic començà a animar el seu adversari i cada vegada que li entrava, se sentien uns crits:

—Duro! Duro! que és clerical aquest...

L'ambient era tan vermell, que si l'Iglésies arribava a guanyar, el públic hauria calat foc al ring, i qui sap si, engrescant-se progressivament, en sortir hauria anat a cremar convents.

Rètols en català

L'altre dia vàrem embadalir-nos davant d'una botiga de vetes i fils.

El rètol deia: «MERCEDES».

No poguérem resistir la curiositat i vàrem entrar a preguntar a l'amo de la botiga per què havia fet pintar la c trencada.

—Home, veurà — va dir-nos —. Jo volia tenir el rètol en català, i com que vaig que en castellà, vaig fer-hi posar la c trençada-me que Mercè és igual en català cada perquè així es coneix que és en català...

La mística del laïcisme

Com exemple tipus d'on pot arribar el que podríem anomenar la mística del laïcisme, ens sembla bo de recordar aquesta anèdota.

En un poblet de la província de Tarragona, el mestre d'escola estava organitzant l'exhibició dels nois que aquell any havien de fer la primera comunió i, per tant, ha-

vien de servir de reclam a l'escola com a certificat del gran nombre d'alumnes que hi concorrien.

Es discutia entre els nois qui havia d'anar a davant i qui, després, en la funció de la tarda, hauria de dur el penó de l'escola a la processó. El fill de l'alcalde, que es creia amb drets preferents i que es sentia extraordinàriament partidari de les solucions radicals, va dir al mestre:

—En què quedem? Duré jo el penó o no? Perquè si m'amoinen gaire diré al pare que em combregui pel civil.

Galanteria eclesiàstica

Es coneguda de tots la fama d'home galant que tenia el cèlebre doctor Bellloch.

Una nit, en un sopar de gala, se li escollí de seure al costat d'una gran dama, escaransida i seca, que lluitava una enorme creu de brillants sobre un escot exageradíssim, sec i punxegut com un manat de branques.

La creu fou tant l'admiració de tothom, que el vicari general, que seia davant de la dama i que es permetia certes llibertats amb l'il·lustre prelat, després del sopar, en el fumador, se li acostà i li digué:

—Sa Il·lustríssima haurà vist la creu?

—Valga'm Déu!—féu el purpurat aixecant els ulls al cel—. La creu i el calvari!

Les reaccions populars

A la porta de la Boqueria veiem passar la manifestació que uns estudiants catòlics feien per la Rambla en pro de la llibertat de l'ensenyament.

Una gran cridòria de visques i moris cridà l'atenció de les dones de la plaça i, una d'elles, mal informada, digué:

—Mireu! Ja criden aquests comunistes! No deu tenir poder el Govern que no els fa callar!

—Per què han de callar?—la increpà una altra. Quin mal us han fet els «comunistes»? No té dret tothom a pensar com vol? —Mal com no els maten! Els lladres!

—Com s'entén els lladres? El meu noi n'és de «comunista» i no ha robat mai res a ningú, sap, mala bruixa?

No ens poguérem estar d'intervenir. Però si no en són de comunistes. Aquests que criden ara són els catòlics.

I aleshores, mentre l'una de les dones desapareixia escorreguda, l'altra reaccionà ràpidament:

—Ah! Són catòlics? Aquests sí que els haurien de matar a tots!

Un que el coneix

Un grup de senyorettes va presentar-se al Palau de la Generalitat i demanaren pel diputat senyor Trabal.

Un uixier va contestar:

—El senyor Trabal acaba d'entrar per aquesta porta. No es moguin d'aquí i esperin-lo, que deurà sortir de seguida...

I a continuació, fent l'ullet, va afegir en to confidencial:

—Com que és un senyor que no està mai quiet...

Records del Pare Claret

Quan el P. Claret ja era a la Cort, confessor i conseller de la reina, un dia, de tertúlia, estava tronant contra la immoralitat pública. Amb la seva severitat característica, arribà a afirmar que totes les dones del país eren unes males... pells.

La reina Isabel, en veure tan durament jutjat l'element femení, cregué un deure seu intervenir i digué al seu director:

—Por Dios, padre! Dice usted todas las mujeres... Y entonces yo?

—Oh!—féu amantent el P. Claret, doblegant-se en una corba cerimoniosa—. Vuestra Majestad es la reina!

Càlcul de probabilitats

Dies enrera parlàvem de la multitud de publicacions que passen ignorades de la gent. Entre aquestes innombrables publicacions, ens en ve a mà una d'una flamant societat de viatjants i corredors, redactada amb una literatura per presentar la qual només caldrà dir que el diguem-ne editorial de presentació es titula *Primer albor*.

I tot fullejant-la, es troben coses tan divertides com el *estrepito de lo desarticulad...; no matemos a la gallina de los huevos de oro... la miserable piquenyes de su grandeza*, etc.

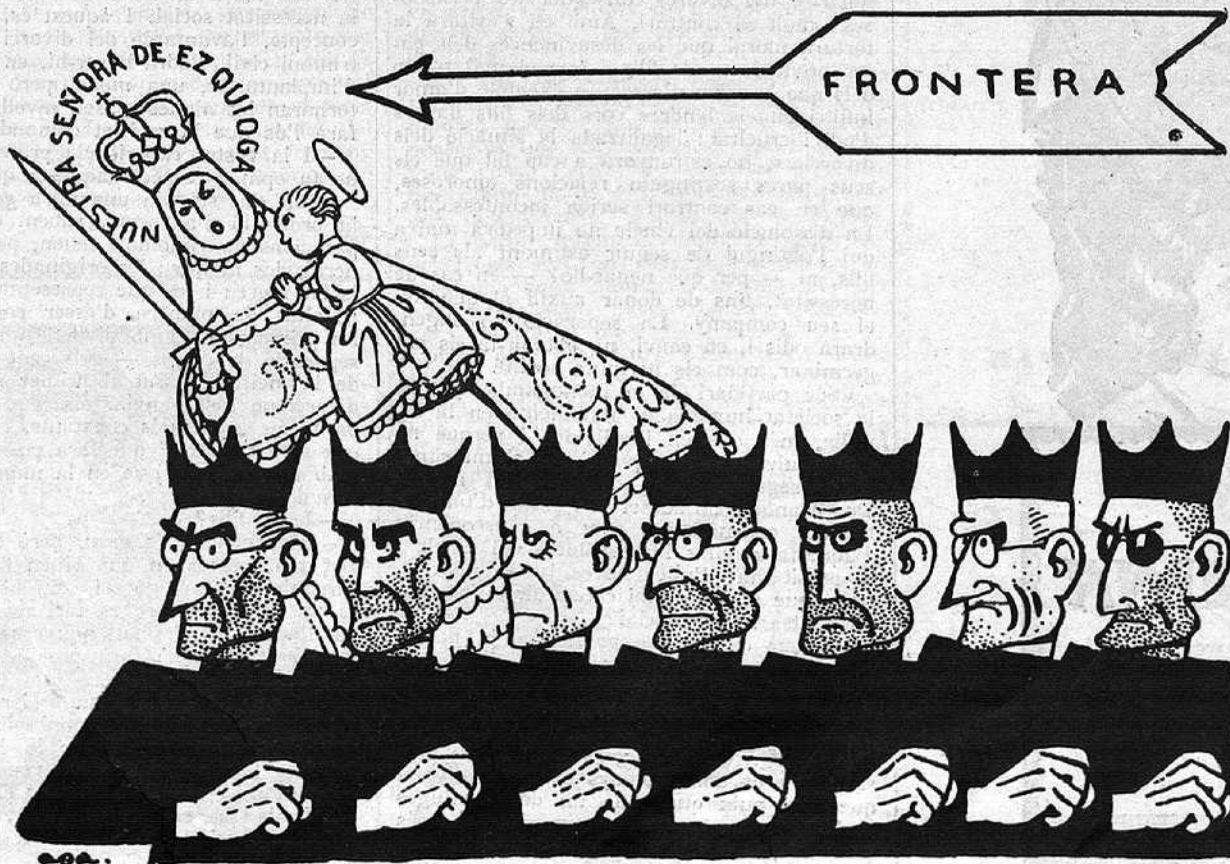
En Camps Margarit, que coneix els progenitors d'aquesta revista, i que sempre fa la frase oportuna, parlant de si l'entitat de la qual és portatveu aquest butlletí reeixirà en la seva lloable finalitat de protegir la vellesa del viatjant en arribar aquest als seixanta cinc anys d'edat, exclamà:

—Ja ho crec que podran pagar! Ho tenen ben calculat. No veieu que llegint això se- ran ben pocs els que hi arribaran?

Flors d'Enciclopèdia

Algú ens podria fer notar que les notacions que femem la setmana passada a l'Enciclopèdia Espasa es referien principalment a errades d'impremta o a deficiències de lèxic no massa essencials per als efectes que pretén satisfer la dita obra.

Als que això ens diguessin podem fer-los notar que en l'article que dedica al riu Fluvià fa constar com a fluent d'aquest al riu Ter. Recomanem als geògrafs de la casa que s'arribin al golf de Roses i preguntin com s'anomena el riu que arriba al mar al costat de l'Estartit. Aleshores s'assabentarà d'on acaba el riu Ter, ben lluny de Sant Pere Pescador.

Esvaïment del somni d'unes nits d'estiu

QUATRE ADVOCATS OPINEN

L'establiment del divorci

Quan se'n acudí fer una informació sobre l'establiment del divorci, creguérem que el primer pas, en aquestes qüestions, l'havíem de dar cap a la dreta. Fet i fet és la dreta la que té una més gran experiència de divorcis. És el Tribunal Eclesiàstic el competent en aquests afers i, per tant, creguérem que a qui teníem de veure primer, com a més experimentat d'aquestes coses, era al Reverend Dr. Joan Serra Puig, Advocat i Provisor del Tribunal Eclesiàstic de la Diòcesi de Barcelona.

El Provisor del Tribunal Eclesiàstic

Després d'esperar un instant al Bisbat, un clergue alt, de cabell blanc i d'aspecte extremadament simpàtic, ens rep.

El Dr. Serra llegí la carta de presentació i obrint els braços ens digué somrient:

—Home! El que voste's em demanen...

—Perdoni, Dr. Serra; sabem totes les dificultats de la seva posició. No es tracta d'arrencar-li unes paraules per sorpresa. No. Al revés. Precisament aquesta posició de voste's és la que li dona autoritat per opinar.

—Crec, sincerament, que un jutge no pot tenir opinions.

—Vostè les té, no obstant.

—Sí les tinc, és el meu deure no fer-les públiques.

No obstant, Dr. Serra, compregui el que desitjo de voste's. No cal que em digui que voste's no és partidari de l'establiment del divorci. Això ja ho sé jo i ja ho saben per endavant tots els nostres lectors. Es tracta que em digui què creu que passarà amb la nova llei, si creu que hi haurà molts divorcis, o n'hi haurà pocs i en quin ambient social creu que tindrà major acceptació.

El Dr. Serra fa encara més suau la seva mirada i, fet i fet, el reporter està a punt de triomfar. No obstant, la més petita actitud imprudent podria trair-nos. Només que ens treguéssim l'estilo, i tota la bona disposició del Dr. Serra s'esvairia.

Però... quan ja estem segurs que per fi la cosa marxarà, el Dr. Serra s'aixeca i diu:

—A veure; perdoni un moment.

Surt del seu despatx i el veiem travessar la sala d'espera. El Dr. Serra ha entrat al despatx del senyor Vicari General.

Ens esperem uns deu minuts. Quan s'obre la porta de nou, l'amabilitat del Doctor Serra ha estat suplida per una extremada correcció. Entra amb la mà estesa per acomiadar-nos.

—Ja li he dit tot el que puc. Demés, nosaltres no podem opinar; som aquí únicament per obeir ordres dels superiors.

—No obstant—insistim encara.

—Tot fóra inútil. Vostè fa molt bé de preguntar, però el meu deure és callar.

I únicament afegeix:

—Per altra banda, encara no hi ha la llei del divorci que correspongui al precepte constitucional, de manera que, fet i fet, no sabem encara com quedarà dintre la llei civil el matrimoni catòlic.

Sortim; a l'avantcambra salutem al Vicari General amb els nostres millors records per la literatura d'Anatole France.

El Sr. Lluís Duran i Ventosa

Vet aquí la gran tradició dels juriconsults catalans. Des del carrer, que duu el nom gloriós de Duran i Bas; no ens deixa la sensació que ens internem en el segle passat per a fer una investigació del venidor.

Tot en aquesta casa sembla tenir més de cinquanta anys. El mobiliari, els quadros, els llibres. A les parets dos retrats de la reina Isabel dedicats afectuosament a Duran i Bas. Aquí *La Renaixença* sembla encara cosa de joventut.

Don Lluís ens rep amb amable atenció.

—Vostè, don Lluís, haurà seguit els debats parlamentaris. Voldriem, concretament, conèixer la seva opinió sobre l'establiment del divorci.

—Aquests dies estic molt ocupat en altres coses, i, a dir-li la veritat, no m'ha semblat excessivament interessant tota aquesta discussió de les Corts Constituents sobre el divorci i la família. Com advocat, no m'ha semblat que m'hagués de preocupar massa d'uns textos legals, que encara ningú sap quan ni com començaran a regir, i que, de totes maneres, cap advocat no tindrà d'aplicar fins que es faci una reforma del Codi Civil, donant eficàcia pràctica al tema d'Ateneu que vénen a ésser aquests articles de la Constitució. Aquests i la major part dels altres, és clar. Mentre en una llei (que potser trigarà anys a ésser dictada) tot això no es reguli, em sembla que els advo-

cord. Jo he estat company, en l'Ajuntament de Barcelona, de *tantanta a noranta* registradors que eren republicans en temps de la Monarquia, tots ells, naturalment, anticlericals. No sé si n'hi havia algun que no fos batejat, però no ho crec. Tinc entès que tots els que eren casats s'havien casat davant de l'Església, i si hi havia algun cas d'excepció, que ignoro, devien ésser poquíssims. El que sé, això sí, perquè en tinc dades, és que uns *quaranta* d'aquells bons companys meus del Consistori barceloní han mort en tot aquest temps, i fora de *cinc o sis*, tots han estat enterrats catòlicament. Entre aquests *cinc o sis*, hi ha Giner de los Ríos, Francesc Magriña, Porrera, Layret, Zurdo Olivares... Però, calculi, fins a *quaranta*...

El senyor Duran i Ventosa

cats no ens hem de preocupar gaire ni de les conseqüències que aquests *temes acadèmics* tindran, ni de qui en pot sortir afavorit o perjudicat.

«Però, si ha de parlar el polític, li diré només que en aquest assumpte, com en tants altres, hom veu que mal preparada està la ciutadania espanyola per a les qüestions polítiques.

«Hi ha molts marits i mullers que estan plenament convençuts que després dels articles de la Constitució ja aprovats, tots els malcasats podran tornar-se a casar quan vulguin i amb qui vulguin, i moltes senyores i senyorettes ja es veuen repetint cada dos anys la pintoresca cerimònia, amb el temple ple de flors, el vestit de darrera moda, les envages de les amigues, la marxa nupcial, el sermó entenedor... La major part dels que ho comenten no s'adonen que tot aquesta eventualitat d'un nou matrimoni servirà només per als que estinguin disposats a renyir amb l'Església; però que tots els que no vulguin renegar d'ésser catòlics quedaran igual que ara, digui el que vulgui la Constitució.

«Hi ha molts ciutadans que es pensen que això del divorci és una invenció de la República. Però el divorci ha estat establert sempre en la llei. L'única diferència consistirà en què els que no siguin catòlics es podran tornar a casar, però només civilment. Desapareguda per la mateixa Constitució la diferència entre els fills legítims i els nascuts fora de matrimoni, em temo que tant als *enamorats volubles* com als fills de les respectives unions, pràcticament no farà més que portar-los complicacions.

«Però en fi, això serà cosa dels interessats. Com a home polític, només m'interessa aclarir que tots aquests preceptes constitucionals, en realitat, només tindran utilitat per als que tinguin la decisió de sortir-se de l'ambient catòlic. Vull dir que a Espanya i a Catalunya, com al restant d'Espanya, la gent tindrà més o menys conviccions religioses, practicarà o no practicarà la religió (no entro ara en estadístiques), però són en nombre infinitament insignificant els que volen sortir-se, voldria fer-me entendre bé, de la que podríem anomenar la *legatitat catòlica*.

«A propòsit d'això, només li faré un re-

cord. Jo he estat company, en l'Ajuntament de Barcelona, de *tantanta a noranta* registradors que eren republicans en temps de la Monarquia, tots ells, naturalment, anticlericals. No sé si n'hi havia algun que no fos batejat, però no ho crec. Tinc entès que tots els que eren casats s'havien casat davant de l'Església, i si hi havia algun cas d'excepció, que ignoro, devien ésser poquíssims. El que sé, això sí, perquè en tinc dades, és que uns *quaranta* d'aquells bons companys meus del Consistori barceloní han mort en tot aquest temps, i fora de *cinc o sis*, tots han estat enterrats catòlicament. Entre aquests *cinc o sis*, hi ha Giner de los Ríos, Francesc Magriña, Porrera, Layret, Zurdo Olivares... Però, calculi, fins a *quaranta*...

«Li dic això només perquè compregui el meu escepticisme respecte la transcendència d'aquests acords. Quan molts dels entusiastes del divorci s'assabentin que només ha de servir als que *declaradament* es surtin de l'Església catòlica, el divorci del text constitucional els apareixerà com aquells *bateigs civils* que es feien a Barcelona fa vint-i-cinc anys i que tan aviat varen passar de moda i caure en el ridícul.

El Sr. Albert Bernis

Passem al despatx de don Albert. En mig d'una colla d'objectes d'art valuosos, retrobem el quadro magnífic, record d'una de les mil odioses persecucions de la Dictadura. Al marc una dedicatòria: «Els advocats de Barcelona al seu company don Albert Bernis, 4-abril-1928.»

I, exposat l'objecte de la nostra visita, el senyor Bernis ens diu:

«Dels quatre aspectes que planteja la instauració del divorci, el religiós, el jurídic, el moral i el social, hem de descartar-ne el primer perquè, feta declaració dogmàtica en el Concili Tridentí que el matrimoni canònic és un sacrament, ningú que es digui catòlic no pot sostenir, sense exposar-se a l'anatema d'heretgia, que el divorci pugui comportar la dissolució del vincle.

«Sota els altres aspectes, no es pot dir que

El senyor Bassols

el divorci atempti a l'ordre jurídic, moral, ni social.

«Els contractes obliguen les parts i l'incumpliment d'aquells per una d'elles confereix a l'altra el dret de rescissió. Si un marit, que prometé amor i ajut a la seva muller, no ho compleix, no és cap absurd donar a aquesta el dret de querellar-se.

—Però, i els fills?

«Es diu que l'existència de la prole és un obstacle a la dissolució del vincle, i amb això es cau en un error, perquè el fill no perd cap dret amb el divorci del seu pares, tot el contrari, ja que alguns dels drets que li pertocuen podran tenir més estat amb la sentència de divorci: els drets successoris no sofriran cap minva, ni per la procreació d'altres fills en matrimoni distint, perquè al cap i a la fi vindran a ocupar el lloc d'altres possibles germans de la primera unió, i els drets a l'alimentació, vestit, educació i instrucció quedaran indubtablement més ben regulats mitjançant una sentència de divorci, que no pas sense aquesta.

—Així no creieu que el seu establiment pugui trobar dificultats?

«En l'ordre moral i social no poden originar-se del divorci conseqüències perniciosos; molt al contrari. Amb ell s'evitarà la tortura moral que les desavinences dels pares produeixen als fills i que el mal tracte dels que haurien d'ésser un exemple d'amor inflitri en els tendres cors dels fills llavors d'odi i crueltat: legalitzada la situació dels divorciats, no estranyarà a cap fill que els seus pares sostinguin relacions amoroses, que en cas contrari serien inconfessables. La dissolució del vincle no impedirà mai a qui l'obtingui de seguir estimant als seus fills, ni —perquè negar-ho?— en cas de necessitat, fins de donar auxili al que fou el seu company. La separació no engendrará odís i, en canvi, no obtenirà els pot germinar, com els germans sovint.

«Sóc partidari de la monogàmia, perquè la societat humana es fonamenta en la família, més que en l'individu, i perquè no crec equivalent a la poligàmia el matrimoni subsegüent a un divorci... El mateix Dret Canònic no admet la nul·litat d'un matrimoni consumat, i com a conseqüència d'aquesta nul·litat la dissolució del vincle i la possibilitat d'unes noves justes núpcies, sense que això s'estimi constituir un atemptat contra l'ordre social?

—I què creieu que passarà a la nostra ciutat?

«Els efectes que la reforma constitucional en matèria del divorci produirà en l'ordre pràctic, seran molt menys extensos dels que suposen els seus contradicteurs. És possible que es donin menys casos de divorci que ara, puix que cada un dels cònjuges tindrà en compte que la seva situació, més que del contracte, depèn de la seva conducta; no creurà que el sí, donat un dia amb bona fe o amb dubtosa o enganyosa volun-

tat, li sigui patent per a mancar impune-ment als deures que amb el vincle es va imposar.

«Harold Höffding cita el cas que «en determinades sectes russes, en què els divorcis eren fàcils d'obtenir, regnaven idees nobles i enlairades i d'una manera general el seu nivell moral era molt superior al dels seus veïns ortodoxos», i afegeix que «a Itàlia, on el divorci estava prohibit, els llaços conju-

El senyor Bernis

gals eren menyspreats en moltes esferes socials». Hom exagera, en suposar que la reforma introduïda per la Constitució ha de portar un planter de divorcis: el matrimoni té com a bases fonamentals l'amor a la dona i l'estimació paternal, i aquests no els destrueix una llei, perquè tenen arrel en la pròpia naturalesa humana, i, sense anar tan a fons, es pot ben dir que la freqüència dels divorcis depèn principalment del nivell moral dels individus i de l'esperit de raça. Afegim que la família no és una invenció d'un país determinat, sinó un fenomen universal, i que països que es troben al cim de la civilització tenen admes el divorci, sense que per això l'esperit familiar decaigui en ells, ni es trobi atenuat.

«Finalment, amb relació als matrimonis canònics, la reforma constitucional no tindrà cap efecte per als cònjuges que conservin íntegra la seva fe religiosa i no es estiguin disposats a caure pràcticament en heretgia.

El Sr. J. M. Bassols

En mig d'un absolut confort espiritual i material, degutem el café i el conyac (poc menys que *incumbable*) mentre anem les paraules que ens dicta el senyor Bassols.

«Cal, abans de tot, deixar ben clara la qüestió en el sentit que es tracta del divorci en el matrimoni civil i, per tant, de l'exclusió del matrimoni canònic. Dic això perquè s'han vingut barrejant comentaris sobre drets de l'Església i disposicions canòniques com si es tractés de la llei del divorci aplicada al matrimoni canònic catòlic. Destriat aquest, la nova llei no pot afectar per res el matrimoni eclesial dels catòlics; el problema queda clar i fora de les condempnes que en nom d'un credo religiós poden fer-se.

—Però què creieu que passarà en implantar-se el divorci?

«En fa l'efecte que la gent considera l'assaig legal de la mateixa manera que un infant rep una valuosa joguina nova: amb un gran desig d'apoderar-se'n, però amb un cert respecte. Fins que la joguina no li és familiar, no té per a ell un valor pràctic de diversió. Mentre el divorci no sigui ja una cosa corrent, no en coneixerà bé la societat el seu valor i els seus desavantatges.

«Recordo haver llegit el que es publica a França quan la implantació de la llei del divorci. Els uns afirmaven que es produiria un gran desori i arribaven a predir la desfeta total de la moral de la família; els altres, en canvi, donaven com a segur que amb el seu establiment s'acabarien les lluites familiars, desapareixent adhuc l'adulteri. I la realitat —més forta que tots els pronòstics— ha demostrat que la moral de la família continua i que segueixen també les tares socials. I ha demostrat també que les lleis tenen un valor de vida que neix de la necessitat social. I aquest és, en el meu concepte, l'avantatge del divorci en el matrimoni civil. Podrà haver-hi, en el moment d'implantar-se, una moda, però de seguida tornaran les aligues al seu nivell i sols se'n farà l'ús que la realitat comandi.

—I la vostra experiència professional que us fa opinar respecte aquesta qüestió?

«Els que som ja una mica *gats vells* en la professió d'avocats, sabem que les separacions matrimonials tenen, per regla general, dos motius: les originades per un fet isolat i greu i les que representen una desigualtat de manera, d'ésser constant. En les primeres —amb divorci o només amb separació de cossos— dels cent casos, més de la meitat, passat el primer moment, el divorci no farà canviar els fets. En les separacions espirituals constants, el divorci sí que serà un remei que farà possible acabar amb una situació que en la manera d'ésser actual és desastrosa.

—I els fills?

«El problema és greu, però quan s'han vist tants casos en què viuen fills en matrimonis mal afortunats i com hi viuen, no és un problema que es faci més greu per un divorci que permeti nou casament. Potser al revés, això farà possible un règim més cuidat.

«En un mot, per a resumir i repetit que es tracta sols del matrimoni civil, jo crec que la realitat en aplicar la llei esvairà tant les temences dels que veuen una *débacle* moral en el divorci, com els utopistes angelicals que creuen que amb tal llei, els matrimonis tindran la felicitat assegurada per tota l'eternitat.

J. F. VIDAL JOVE

L'APERITIU

Edison. — Aquesta mena de sant que s'acaba de morir i que l'havíem vist reproduït en els cromos de la xocolata, amb unes galletes vermelles i uns ulls dolços i preocupats, és l'home de redingota i coll planxat que a mi m'ha fet més l'efecte d'un ésser màgic, aquell efecte que em produïen els sants de les estampes. Un sant, tal com és ofert a la iconografia barata i infantil, acostuma a presentar-se en una actitud de teatre molt historiada, de vegades porta una cama nua amb una nafra d'un vermetell intens i a l'altra hi duu una mitja d'or; els atuell que posen als sants, que acostumen a ésser flors, estris de martiri, angelets, colomins, etc., els acaben de donar aquest gran aire de somni pompós. Per molt que un home de carn i ossos es maquilli, no podrà donar mai la sensació d'un sant d'una estampa.

Edison, no sé ben bé per què, a mi em semblava que ja feia molts anys que era mort; la impressionant qualitat dels seus invents el convertia en una mena de miracles, o en aquelles troballes que només es podien realitzar portant unes sabates punxegudes de color de sofre i una hora després d'haver venut l'ànima al diable, fiant un document autèntic, que el diable s'enduia plegadet a la butxaca.

Aquesta sensació plàstica d'Edison, és clar que es va anar modificant a mesura que vaig posar dos dits d'enteniment; però si alguna vegada el veia retratat amb la seva senyora, o amb algun gosset, o amb la bata blanca i la natura morta d'una física infernal, no em podia treure del cap la idea que aquell home no pertanyia ben bé a la realitat, i que la seva vida amagava un truc inexplicable. I és curiós, perquè en l'època que vivim hem vist apagar figures grandioses i temperaments excepcionals, i cap d'aquests grans personatges no ha tingut pel meu ulls la màgica fosforescència del famós inventor americà.

De totes les coses que han sortit del curvet d'aquest home, si no ja més útil, em penso que la més sensacional, deu ésser l'invent del fonògraf.

Arta que vivim la passió i la perfecció dels discos, que hi ha gramòfons en forma de maleta de pell de porc i en forma de lit de matrimoni; ara que la impressió musical arriba a cargolar els nervis com una escarola, jo penso en el debut de l'invent i en els primers fonògrafs elèctrics.

Jo recordo que era un marrec de cinc anys i que duia un vestit de color de cirera amb una ploma negra al cap, el dia que em varen portar a veure el primer fonògraf al laboratori de física del col·legi dels jesuïtes. Aquest aparell extraordinari garlava com una trompeta de regiment i tenia tot de cues de goma que jo em penso que s'enxufaven directament amb l'infern; un jesuïta molt tenyit de rapè feia funcionar el fonògraf; els discos eren aleshores uns cilindres de cera d'un color de café amb llet, que fins semblaven bons per menjar, i després d'un seguit d'espurnes i rogalls infames, sortia de la trompeta una cançó cantada per una caricatura de veu humana, una cosa tènue i esgarriosa com si ara els grills es possessin a cantar el *Rigoletto*.

Després d'aquest fonògraf amb gomes, en varen venir d'altres més perfeccionats, però amb la mateixa veu impossible; més tard va comparèixer a Barcelona un senyor alemany amb una barba blanca partida i un casquet de seda negra, que es deia Welten i es va associar amb el senyor Puig i altres senyors, i es varen posar a vendre els primers gramòfons, que tenien una trompa allargassada i pintada de porpra i cantaven totes les òperes amb mal de queixal.

Jo recordo que a casa meua teníem un d'aquests gramòfons encostipats i agres, i quan venia algun pagès de fora a deixar quatre pessetes o dos pollastres a la família, el meu pare feia tocar el gramòfon, i el pagès no volia creure de cap manera que era precisament la màquina la que cantava, i se'n tornava al poble fet una fúria i dient que a Barcelona l'havien volgut ensarronar.

D'aquells fonògrafs em penso que ja no en deu quedar cap enlloc. Després va venir l'època del modernisme i del gust pessim, quan aquí fèiem el Palau de la Música Catalana, i quan a les façanes de les cases hi posaven unes cares de dona de guix, pentinades com la Cléo de Mérode, i amb uns grans violetes que els sortien de la boca. El mal gust va atacar els gramòfons. Aleshores jo tenia odi a aquests aparells, perquè cantaven amb uns grans crits i uns pretensions intolerables.

Es l'època de la trompa en forma de tulipa verda i de tots colors; aquestes tulipes envien les nits estivals i es barallaven amb les tallades de sàndria, els gats enamoradissos i la gramàtica llatina que pesava com un mort dintre el meu pessimisme.

Ara, anant pels pobles del país, de vegades trobo en un café un d'aquests gramòfons de tulipa escandalosa; solen jeure en un recó amb un empatx de música acanallada al cor. Al costat d'aquestes tulipes hi ha una llaua policromada que representa uns gitanos i uns mossos de l'esquadra. Les mosques es dediquen a envilir amb tot de punyets negres la trompa del gramòfon i les galtes dels gitanos.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

SASTRERIA
F. VEHILS VIDAL
7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER
Rebuda una extensa col·lecció de trajes per a la pròxima temporada de tardor.
DIBUIXOS NOUS
PREUS BARATS

Per als meus el millor!

...pensem en fer un obsequi. Amb més raó encara escollirem el millor remei quan es tracta de la nostra salut.

L'experiència demostrà que contra dolors no hi ha res com la

CAFIASPIRINA

el producte de confiança

que no ha de faltar mai a casa seva.

Alleuja ràpidament i no afecta el cor ni els ronyons.

UN FET DIVERS?

L'assassinat de l'home de la boina

Durant els últims quinze anys s'han comès tants actes de violència en els carrers de Barcelona, que si servíssim el costum antic de commemorar-los amb una creu, la ciutat semblaria un cementiri. Jo, que no tinc memòria, recordaré tota la vida els indrets on he vist un ciutadà mort. En aquests carrers, al de més enllà i al de més amunt, us senyalaria les pedres on ha caigut un home assassinat. Tota la vida tindré present a la memòria el punt exacte on va caure mort d'una bala de la policia,

el criminal de la boina ens ha ofert dels sentiments que animaven les persones que varen assistir al funeral és abominable. Probablement, durant l'ofici hi havia molts cors distrets i centenars de pistoles atentes. He volgut localitzar l'indret del crim per conservar un record del mort, una altra víctima en la llarga llista que poden evocar els carrers de Barcelona. Antoni Borrell va caure allà on la paret del claustre de la Seu es troba amb l'obra nova de la façana. La facilitat amb què es comet un homi-

La víctima (Foto Casas)

al passeig de Gràcia, cantonada a la Diagonal, una senyora que es deia Pilar Carbó; al carrer de Montalegre, davant de la porta de la Casa de la Caritat, encara sembla que veig el sindicalista Ferrer Castro mortalment ferit. Exemples com aquest podria citar-ne molts i segurament tu, lector, barceloní, en aquest moment fas de memòria un itinerari tant o més dolorós que el meu.

No vaig anar als funerals de don Jaume de Borbó, ni em va fer il·lusió d'anar a rondar pels voltants de la Catedral, però no m'he pogut estar d'anar a localitzar, pedra per pedra, el lloc on va caure el pobre Antoni Borrell. S'han publicat fotografies que us permeten fixar el punt exacte on jaia amb un braç estès i una cama arroncada aquest corredor d'assegurances que tot anant per feina va tenir la dissort d'acostar-se al temple on es feien uns funerals. Un home que no devia tenir cap instint de pietat, que devia haver sortit de missa amanyagant la culata d'un revòlver i que per conseqüència no s'havia senyat, un home que cercava un enemic i no el trobava, va provocar Antoni Borrell. L'escena va durar uns segons: el provocador, o un dels seus companys — perquè eren més d'un els homes que havien anat a missa amb la nosa material i moral d'un revòlver —, llençava la raó suprema d'una causa que es deia de legitimitat i engegava un tret contra el seu interlocutor. I això era, no sortint d'un miting a les Arenes, sinó sortint d'un funeral a la Catedral. L'assassí, l'home de la boina, va deixar caure l'arma que li havia impedit de resar durant l'ofici. Varen collir la pistola: encara treia una filagarsa de fum, l'últim encens d'uns funerals més negres de rancor que de dol. Suposo que l'arma no era benedicta. Resultat d'aquesta manifestació piadosa: un home mort, una família a la misèria, un altre home, que no sé si és el detingut, deshonrat per sempre més i amb un remordiment que el perseguirà tota la vida. Potser la sang d'aquest innocent haurà tingut més valor que les oracions dels cinc cents capellans i de l'equip de xantres que havien anat a fer tremolar les voltes de la Seu. La mostra que

enci pels carrers de Barcelona no ha esmussat els sentiments de pietat dels barcelonins, però la rutina dels criminals ha creat una altra rutina en certs organismes que haurien de reaccionar d'una altra manera. I la gent ja diu: «el mort ja és mort». Barcelona és la ciutat dels crims impunes. Si un assassinat ha de fer soroll s'hi tira terra. La major part de la nostra premsa es mira els fets amb indiferència i encara gràcies que, refiant-se de referències oficials, no lenci un grapat d'escombraries sobre la tomba del mort. Els fets de sang que tenen per escenari els nostres carrers sembla que no commouen els punts vitals de la nostra societat. Si la víctima era pobre, «el mort ja és mort». I les ressenyes dels reporters, que publiquen els diaris escrits en castellà parlen del mort despectivament, acompanyant-li el nom amb un article pejoratiu: «el Borrell», «el cadàver del Borrell». Aquesta indiferència i aquesta inconsciència potser no tenen parell enlloc del món. Hem acusat de sensacionalistes els diaris francesos, però en honor d'ells cal dir que quan es produeix un crim, tant si es fa al carrer com en una alcova, els diaris segueixen amb passió l'afer fins a l'últim extrem i eviten la indiferència de les autoritats i de la policia. Nosaltres sembla que hàgim convingut que és impossible seguir la pista de tants crims.

Tenim rovellat l'esperit de justícia. Tan atrofiat el tenim, que encara a hores d'ara sembla que no ens hàgim adonat que el sentiment de justícia és la característica principal d'un règim democràtic. Si un crim d'aquesta mena no ens subleva és que no tenim remei, ni som una ciutat, ni una República, sinó una tribu bàrbara.

Els diaris podrien contribuir molt al ressorgiment de l'esperit de justícia que viu en somort dintre el nostre pit. Malfieu dels països, com Itàlia, on els diaris tenen ordre de no fer sensacionalisme: això és abonar el terreny per al crim polític o social. Els homes que cauen al carrer no han d'ésser abandonats; necessiten, fins més enllà de la tomba, l'assistència de tothom.

I en certs casos, com el del crim de l'home de la boina, tampoc ha d'ésser abandonada la família de la víctima. Antoni Borrell deixa una vídua i una filla que vivien del que ell guanyava. Un home al cementiri i la seva família en la desgràcia! I el senyor Miquel Junyent i Traveria, líder del tradicionalisme, tolerarà que la vídua Borrell fregui rajoles? Tinc, de tota la vida, una fe cega en la justícia immanent. No desitjo que la dissort caigui també sobre el senyor Junyent i la seva família. Però, en aquest cas, és ell el responsable de la predicació de la doctrina de la violència. I tolerarem els ciutadans de Barcelona que la vídua Borrell i la seva filla vegetin en la misèria? Per l'amor de Déu no feu festivals, que ofendrien el mort i els vius. L'Ajuntament no es podria encarregar de l'educació de la filla d'En Borrell? No feu festivals perquè donen una misèria. No us limiteu a repetir despietadament que «el mort ja és mort». Cal pensar amb el mort i amb els seus. I els carlins, que des del seu diari no han tingut ni un mot de plany per la mort d'Antoni Borrell, haurien de pensar que els morts també es vengen.

MANUEL BRUNET

Mirant a fora

«Espirit» alemany

Aquest «mot d'espírit» ve de Berlín, i gairebé pot pendre carta de naturalesa a tot arreu del món.

—Ara, a la Borsa, han observat un minut de silenci.

—Per què?

—En honor del «solvent» desconegut.

Ludwig i els caps d'Estat

En el seu darrer llibre, Geschenke des Lebens, el famós Emil Ludwig explica les conversacions que ha tingut amb els poderosos del dia.

Per exemple, ha parlat amb el rei Fuad de la dificultat que per un rei constitucional presenta la recerca de ministres capacitats.

—He procurat sempre-li ha dit el rei Fuad—de trobar homes nous. Així he fet ministres cinquanta tres personalitats que no n'havien estat mai.

—I d'aquests cinquanta tres, quants han respost a les esperances que la Vostra Majestat havia concebut sobre ells? —li preguntà l'autor de Napoleó.

El rei vacilla una mica i respon:

—A fe que no m'en recordo.

Rebut pel Ghazi, Ludwig li retreu de negligir la música popular turca.

—A la música europea—respon Mustafa Kemal—li han calgut quatre segles per desenvolupar-se. Nosaltres, que estimem la bona música, no ens podem permetre el luxe d'esperar tant de temps.

A Roma, Ludwig ha desitjat bona sort a Mussolini.

—Potser tindreu la fortuna de governar durant trenta anys, com Bismarck...

—Hi estic perfectament preparat—replica el Duce.

—I la Itàlia també?—pregunta Ludwig.

Gandhi - Chaplin

Bernard Shaw ha donat la seva opinió sobre l'entrevista Gandhi-Chaplin:

—Es molt senzill—ha dit—. Gandhi ha anat a demanar a Chaplin una lliçó de popularitat.

—I Chaplin?

—Una lliçó d'humilitat.

Historieta escocesa

L'escena, en una clínica.

—De què l'operen?

—Tot jugant, s'ha empassat una píloa de golf, i ara l'hi treurem.

—I aquell senyor que s'espera, que és de la família?

—No; és un escocès, l'amo de la píloa.

La Bíblia i la crisi

Al moment en què es parla de la baixa de la lliura, de les tarifes, dels sense feina, del dol, etc., etc., la Societat Bíblica anglesa anuncia que acaba de batre un nou rècord sobrepassant la xifra d'onze milions d'exemplars.

Institucions tan sòlides com el Banc d'Anglaterra i la marina reial travessen una prova històrica. Però la Societat Bíblica no trontolla.

A més a més de la reconfortació moral que aquella dada pugui inspirar, aquest fet dona la seguretat que almenys la Societat Bíblica no acreixerà el nombre dels unemployed.

MIRADOR a 30 cèntims

En més de dos anys i mig de vida que compta aquesta publicació, han passat moltes coses. Hi ha hagut, a darrers de l'any passat, una vaga de tipògrafs — gràcies a la qual MIRADOR deixà una setmana de sortir — que es resolgué amb un augment de jornals que repercutí, és clar, en un augment de les despeses d'impremta. Hi ha hagut, en aquests dos anys i mig llargs, diverses puges, i mai cap baixa, en el preu del paper.

En cap cas aquests augments no han traslluit en la confecció del número, de manera que els nostres lectors poguessin pensar-se que els anàvem a escatimar alguna cosa. Però era fàcilment previsible que algun dia o altre hauríem de pendre una determinació. Aquest dia ha arribat.

El darrer augment sofert pel preu del paper, per sort, ens arrebegà tenint-ne encara una bona quantitat de fabricat; per això hem pogut passar aquest estiu deixant intacte el preu del número.

Ara, però, les coses s'han posat d'una manera que fa imprescindible l'adopció d'una mesura a la qual ens hem resistit tant com hem pogut: l'augment de preu de MIRADOR, el qual és la mínima expressió d'augment que es pugui demanar sense haver de recórrer, per exemple, al sistema de la Companyia de Tramvies per fer pràcticament viables els augments que tenia plantejats.

D'altra banda, una comparació, a l'abast de qualsevol lector, entre el preu de MIRADOR i el de qualsevol altra publicació més o menys comparable, no pot sinó adduir arguments a favor nostre.

Per tant, doncs, des del número corresponent al dia 5 de novembre, el preu de l'exemplar de MIRADOR serà de trenta cèntims. El preu de subscripció serà de 3'50 pessetes trimestre.

"EL BRUIXOT" DE MENLO PARK

Thomas Alva Edison

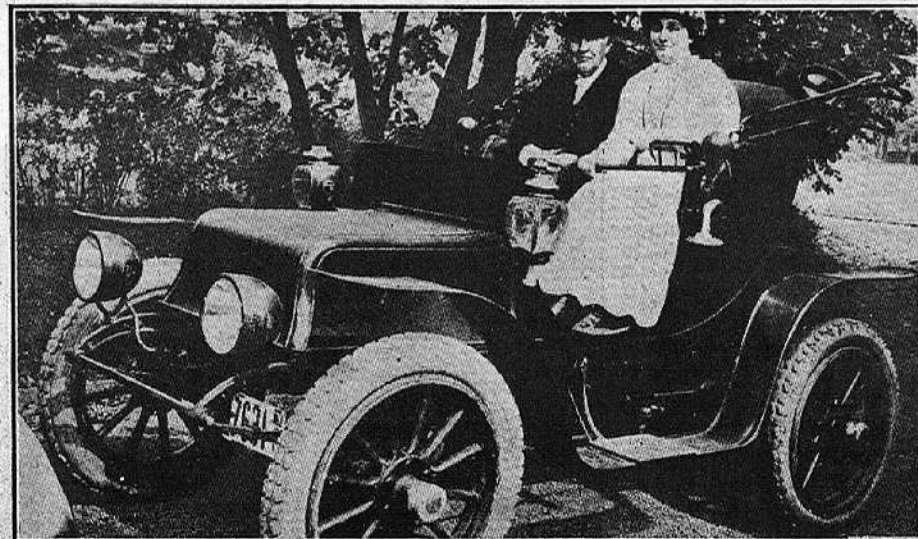
Fa prop de vint anys, quan Tolstoi agonitzava, i dia per altre moria per telegrama, i dia per altre era desmentida la seva mort, quan aquesta fou definitivament confirmada, un diari, potser cansat de donar i desmentir la notícia, imprimí: *Por fin, ha muerto Tolstoi.*

Si ara no ha passat alguna cosa semblant amb Edison, senyalem que un diari de Madrid posava per títol a les notícies sobre l'estat de l'inventor, que tot el món esperava la mort d'Edison. Realment...

inscrivint automàticament les cotitzacions de borsa al domicili dels abonats), la màquina d'escriure, els acumuladors... per no parlar sinó dels aparells més coneguts.

Però, per ésser un inventor, o per ésser un savi, li mancava una qualitat: la imaginació. No és que no n'hagi tinguda, però la seva era una imaginació que només trobava esmerç en el detall, incapaç de les vastes concepcions d'un Faraday o d'un Einstein.

No era, doncs, un home de ciència en el

Edison guiant un auto amb acumuladors Edison

El que és cert, és que tot el món l'esperava perquè tot el món el coneixia. Segurament que si s'hagués fet un plebiscit demanant quin era l'home més savi del món, Edison hauria obtingut una majoria aclaparadora de vots. El capítol interminable de les seves invencions, que des de seixanta anys ha es succeïen una darrera l'altra, és ben a propòsit per colpir la imaginació, i no solament la imaginació popular. Hom el creia capaç de tot, i potser, quan Villiers de l'Isle-Adam escriví la seva pitjor obra — *L'Eve future* — i la hi dedicà, en el fons no jutjava impossible que l'home de Menlo Park fabricés un dia una dona artificial com la que Fritz Lang ens serví en el film *Metropolis*.

Aquesta «acció directa» d'Edison sobre la gran massa de gent té la seva explicació en el fet que ha aplicat tota la seva activitat i tot el seu talent a problemes pràctics.

Aquest home, que ara passarà en totes les biografies fetes tan de pressa com aquestes notes, pel més gran inventor del món, no era un inventor, fins potser era tot el contrari d'un inventor. Val la pena que ens expliquem.

Ben poques realitzacions són obra d'un sol home: són la suma de perfeccionaments aportats per molts. I Edison no féu gairebé res més en la seva vida que trobar solucions enginyoses — i genials i tot — a dificultats que comprometien la pràctica d'invents anteriors.

Fou un perfeccionador, més que res. Perfeccionà el telègraf, el telèfon, les làmpares d'incandescència, el fonògraf, el stock-ticker (aquell aparell que tots hem vist en film

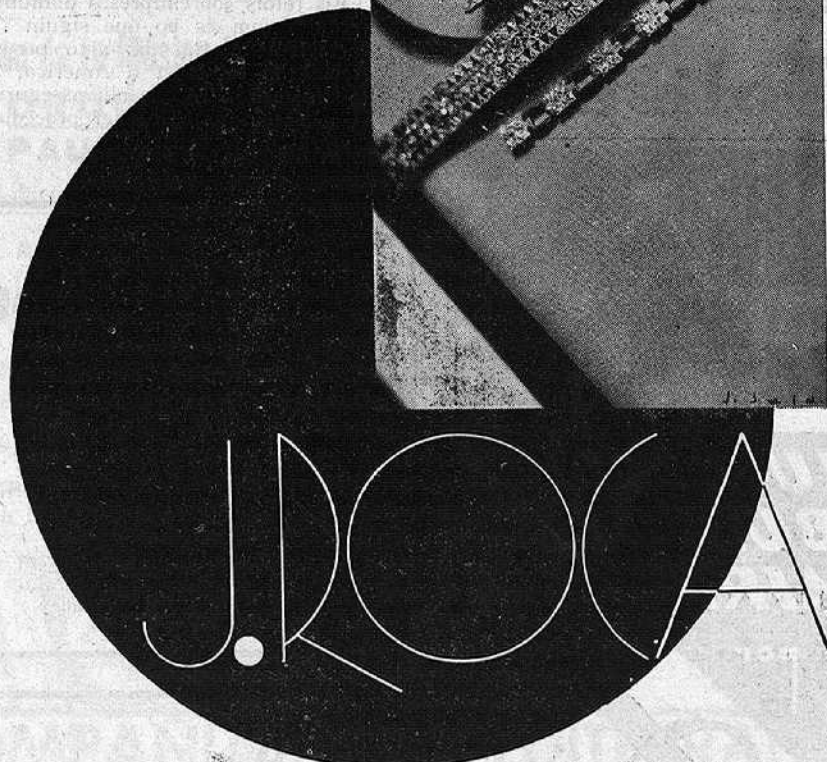
sentit que aquest qualificatiu s'aplica als que revolucionen el món de les idees sense que sovint aquesta revolució es tradueixi immediatament en resultats tangibles al gran públic. Però precisament perquè les seves invencions han estat immediatament utilitzables, perquè el seu talent ha contribuït en molt a gran nombre de comoditats de la vida moderna, perquè li devem molta part del confort de què podem fruir, el seu nom és popular i el gran públic que no pot seguir l'alta especulació científica — ni falta que li fa — l'ha vist com el més alt exponent del savi.

Treballava massa en el seu laboratori per poder dedicar-se a l'especulació científica o a escriure. Es pot dir que a penes ha escrit res més que les descripcions dels seus aparells i les sol·licituds de patents.

I en dir això, no pretenem gens ni mica rebaixar el seu prestigi, merescut, ni gratar el sòcol de la seva glòria, la millor fonamentada dels Estats Units. Volem únicament incloure'l en la categoria d'esperits a què pertany, amb més dret que ningú.

Una vegada li preguntaren en què consistia el geni. Edison respongué: «En un u per cent d'inspiració i noranta nou per cent de transpiració», és a dir, de treball. Aquesta frase és el més breu i el millor retrat del treballador infatigable, que s'ha passat la vida inventant per gust i per encàrrec, milionari gairebé sense voler i sense cap afició al luxe, que a penes ha viatjat i que professava aquell pragmatisme i aquell optimisme que a Europa creiem tan americans i que revelava en un interview a *The Forum* no fa més d'un parell d'anys.

HAY JOYAS Y JOYAS. HAY JOYAS DE RICO Y JOYAS DE SEÑOR.

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Tel. 11655

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

Rda. St. Pere, 24 Barcelona

sensacional sense cabells blancs ràpidament amb la novíssima preparació científica

agua colonia misteriosa

dóna brillantor al cabell, treu la caspa i evita la seva caiguda perfumada • higiènica • eficaç

EL CINEMA

Dues estrenes

Demà Studio Cinesa presenta a Barcelona el film *Artemi*. *Artemi* és un film de la Sovkino inspirat en l'obra de Màxim Gorki, *Cain i Artemi*, novel·la de l'època tsarista, de la qual els realitzadors del film han fet una obra sadollada d'esperances revolucionàries.

Es, sostingut per una anècdota més o menys feliç, una visió del món pre-revolucionari; una visió, doncs, de misèria i d'abjectió, intensificada a ultrança. Cain és el tipus de jueu escarnit i maltractat per tothom que reuneix al seu redós als joves estudiosos i nobles que seran els revolucionaris de demà. Un film de la Sovkino, institució que funciona sota el control directe dels Soviets i que senyala sense vaguetats la participació semítica en la gestació del fet revolucionari rus.

El film s'adreça més aviat als nervis que a la consciència artística de l'espectador. És alguna cosa d'excés i punyent a l'extrem. Tenint en compte que la idea que l'inspira ha triomfat presentant com un panorama de la vella Rússia.

Totes les primeres escenes, sobre la vida miserable d'un petit districte de les vores del Volga, són com una condemna de la vida; almenys és un anatema contra l'existència el crit de tots els protagonistes. Successió ràpida, portada amb un ritme anginosos i intermitent d'imatges crispades de dolor, podries de misèria. El director ha tingut l'encert d'imaginar un espectador d'aquestes imatges. És un nen, la testa del qual apareix de tant en tant en primer pla. Un nen immòbil que esguarda amb els seus ulls molsos d'un tímid plor tot aquell món que l'envolta.

No cal dir que tot aquest negre pessimisme no és sinó de superfície, ja que el film tot ell, com a obra d'un perfecte revolucionari, implica al contrari un optimisme enorme, com hom pot constatar a la fi, on Cain excusa la malícia dels homes, que per ell no és sinó una conseqüència de la ignorància cultivada a gratient pel règim burges. La revolució, en emancipar els esclaus i instaurar la justícia, bandejarà el mal, i com diu Artemi: «el sol brillarà per tots nosaltres».

El film està fet amb un domini tècnic absolut, però resta tot ell una obra de segon terme. Els mitjans expressius no són subtils, sinó més aviat de qualitat gruixuda. Hom aconsegueix associacions d'imatges que, si en començar a conèixer el cinema rus feien el seu efecte, ara la repetició i exageració les fa banals. A més, com deia en començar, els espectacles de crueltat són excessius.

La interpretació, a cent llegües de la manera americana. Una escola d'interpretació que reix a plasmar els estats interiors d'una manera esquemàtica.

El que hi ha de més admirable són les

escenes de fons. Cal veure l'escripulositat amb què semblant treball ha estat executat.

De *Le Million* de René Clair, que Studio Cinesa presenta al mateix temps, en parlarem en el número vinent, ja que l'espai que resta val més consagrar-lo a un film que ja s'ha estrenat i que per tractar-se d'un film amb Joan Crawford moltes persones hauran anat a veure.

Joan Crawford en «Danseu, fells, danseu!»

El títol d'aquest film, *Danseu, fells, danseu!*, feia pensar en un film de tesi. Però en aquest film, com a tesi no n'hi ha més que una, consistent a demostrar a la joventut desvagada que en lloc de ballar, més valdria que aprenguessin a guanyar-se la vida, per si demà un revés de fortuna els condemnava a aquest recurs.

Sortosament el film té un abast molt més ample que el que dona a entendre el títol, i la tesi i el talent de Harry Beaumont asseguren una bona hora d'honestat distracció.

De moment podem que el film repetrà *Verges modernes* del mateix director, ja que debuta amb una visió d'una jornada de plaer entre aquella joventut absolutament despreocupada; però aviat tot canvia i amb un positiu avantatge pel que es refereix a l'interès del film. Els protagonistes s'arruïnen i aleshores comencen alguns episodis bons. Són germà i germana. Aquesta és defensa el sou a la redacció d'un diari, i l'ambient del qual està vist amb un humor deliciós, i el xicot es fa traficant de begudes alcohòliques, i aquest és l'altre aspecte del film, aspecte que acaba per imposar-se. El món de la xurma amb els episodis de sempre, però que per ara no fatiguen encara.

Els rètols sobreimposats damunt del film, laconics com és bo que siguin i redactats correctament. Cal dir això perquè aquest treball ha estat fet a Amèrica, i és molt satisfactori veure que allí asseguren ensem la perfecció material del procediment i la qualitat de la redacció.

J. P.

Ja ho sabeu...

—que la cèlebre parella Stan Laurel i Oliver Hardy ha fet el seu primer film de llarg metratge? El títol original és *Perdoneu-nos* i és una història d'un crim, un crim que fa riure, és clar.

—que Joan Crawford s'ha tornat rossa? Almenys en *L'edat moderna*, el darrer film seu.

—que Pudovkin ha començat el *décapage* d'*El Desertor*, film en dues versions, alemanya i russa?

PANORAMA

POSTAL (ROMANTICA) DE LILLIAN GISH. — La invisible crinolina feia muntar la figura damunt de núvols d'ingravidesa. Ploraves llàgrimes de silenci. I l'home se n'era definitivament anat. A fora, sota la nit tènue «plouen veus de dones, com si elles fossin mortes en el record». Però ara les anem veient. Les anem reconeixent. Són Teresa, Júlia, Margarida, Carlota. I tu, Lillian. (En l'ombra, rera una constel·lació de pistoles desesperades, els galans.) — Neixien a l'entorn coixins de silenci; muralls feixugues de tristesa. La llum del gas et posava pàl·lida; més pàl·lida encara. I l'esperança es feia prima de defallences. El fill — aquell fill! — arrencava el plor. I tu l'apretaves contra la sina. Oh, llàgrimes! Els llavis s'estremien en una contracció nerviosa, sense rebellid. Recordaves la toia de roses del nuviatge; el liri de la promesa; la flor del taronger de les núpcies; el crisantem vellut de l'endemà. I les espines de després. I l'espina de la maternitat en l'esgarriosa soledat sense tendresa. I el plor. (Els ulls eren plens de llàgrimes quan el director impressionà aquell primer terme anguniós, sota aquella lluna artificial d'una tristesa de quaranta cinc bugies). — D. P.

Cinema amateur

Tots els que s'interessen per la qüestió han de veure amb entusiasme el concurs de cinema amateur organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, al qual importants cases comercials de la nostra ciutat han volgut portar llur cooperació, mitjançant l'oferta de valuosos premis.

Cal felicitar els organitzadors de tal concurs, que portant l'estímul entre els aficionats, pot provocar importants resultats a tenir en compte en preocupar-se de producció nacional. Trobem que en comptes de fer concursos d'artistes de cinema, com és la dèria de per aquí, el que cal organitzar són concursos de directors. Aquest concurs, tan oportunament organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, pot donar-nos una pauta en aquest sentit.

Voldríem donar dades concretes sobre ell, però el poc espai de que disposem no ens ho permet. Tots els que s'hi interessin poden dirigir-se al Centre Excursionista, on els facilitaran tota mena de dades.

El que eren

Moltes estrelles de cinema han començat pel teatre: Greta Garbo, a l'Acadèmia Dramàtica de Suècia; Dorothy Jordan, Joan Crawford i Ramon Novarro, com a dansaires; Marion Davies, de *chorus girl*; Menjou, John Miljan, Polly Moran, com actors. Norma Shearer i Neil Hamilton debutaren en el film fent de comparses; en canvi, Marie Dressler i Cliff Edwards ja eren cèlebres al music-hall quan debutaren en el cinema. Buster Keaton era acróbata, Leila Hyams model i William Haines empleat de despatx.

La versió castellana de «Rango»

Un film tan meritori com *Rango* no ha estat, al nostre entendre, presentat en la forma que mereixia. No fa pas gaire temps que aquí mateix parlàvem dels avantatges i els inconvenients dels rètols superposats damunt les imatges. En *Rango* ha estat adoptada també aquesta solució, viable en molts casos, però que en el present creiem que no era pas la més indicada, i ens proposem de donar les raons per les quals sostenim aquesta opinió.

El film no comporta cap diàleg; per tant, les paraules no tenen altra funció que donar-nos una explicació del que veiem.

Segurament que en la versió anglesa aquestes explicacions estan registrades en la cinta per la veu d'un *speaker*. Per què no fer, doncs, el que la Paramount feu amb l'anterior documental sobre l'expedició Byrd al Pol Nord? Valia la pena de donar-nos una versió espanyola, que la cinta bé ho mereixia, amb un *speaker* que traduís a l'espanyol el discurs original, evitant de fer gaire literatura, que generalment sol ésser mediocre.

Els rètols no podien intercalar-se en el curs del film per mor de l'adaptació musical, que hauria obligat a sacrificar unes quantes escenes a cada rètol; però ara, amb els rètols superposats, quasi es pot dir que aquestes escenes són sacrificades, almenys parcialment, cosa que, quan és un mal necessari, aconsella; en *Rango*, on és inútil, sap més greu.

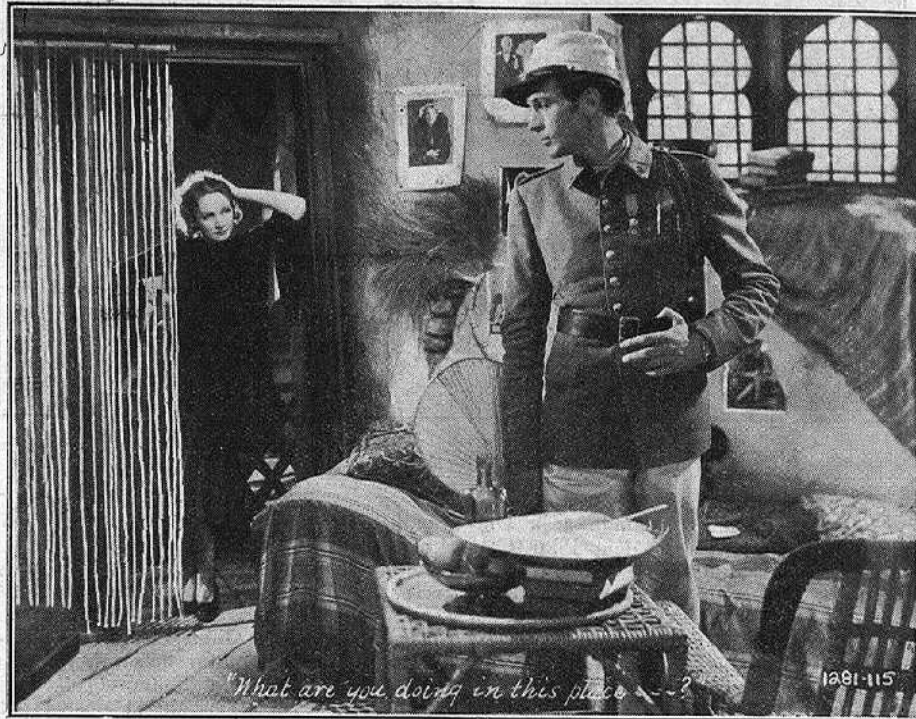
UN FILM DE STERNBERG

"MARROC"

Josef von Sternberg no sols és avui un dels homes que tenen una intel·ligència més lúcida de l'ànima del cinema i dels seus mitjans d'expressió, sinó que al mateix temps — i és això el que dona als seus films un valor de pregona humanitat — és un home que té moltes coses a dir-nos. És una personalitat que fa sentir a través de tot alguns leit motifs que enclouen tota una ideologia, tota una actitud enfront el món. Una ideologia que, a propòsit d'*El món contra ella*,

a prova, nítida després d'haver passat per la constància i el sofriment, guanyarà la partida. Marlene Dietrich, amb els seus nus seguits a través del desert immens el batalló en el qual hi ha el seu home. Quan la figura d'ella es fa invisible als nostres ulls, el film s'apaga per deixar la imaginació lliure de seguir per on vulgui.

Hi ha encara la figura d'Adolphe Menjou, molt atractiu en el seu paper. L'anècdota, despullada de tot el robatge

Gary Cooper i Marlene Dietrich en «Marroc»

ja tractava de barbotejar i a la qual aquest nou film, *Morroc*, és un xic infidel.

Retrobem en ell els mateixos tòpics morals, és cert; però des d'un punt de vista d'intenció artística, almenys jo no he sabut retrobar-hi la mateixa virtut d'alguns films anteriors de l'autor.

Morroc aconseguirà un gran èxit de públic. El mereix i ningú no se'n planyerà.

Morroc és la història de dos éssers. Ell (Gary Cooper), allistat a la Legió estrangera; ella (Marlene Dietrich), allistada a la tropa de dones que viuen al marge de la societat, a aquesta legió estrangera femenina, per emprar els propis mots de l'heroïna. Dos casos desesperats, dues persones indiferents a tot, incapaces d'abrigar entusiasme per res i sentint la feixuga càrrega d'una vida monòtona que no coneix altres intensitats que les procurades pel plaer i l'aventura.

Es coneixen tots dos en un cabaret marroquí on ella treballa. Inicis d'una passió violenta. Però el moviment natural d'aquesta passió es trobarà en contraposició amb altres sentiments de gran qualitat. Dialèctica subtil d'accions i reaccions, en la notació de les quals Sternberg ha pogut lluir el seu coneixement de la dona i de l'amor.

De totes maneres, a la fi, la passió posada

amb el qual l'ha guarnida Sternberg, és dèbil i sona a vegades a lloc comú. Hi ha gestos previstos i escenes muntades amb un esquema acadèmic, però Sternberg ha sabut, amb el seu talent, infondre una veritable emoció a quasi totes les escenes d'aquest film. *Décapage* perfecte i una neta concepció del que avui pot ésser ja una cinta parlada i sonora.

Per crear un ambient, per augmentar el realisme d'una escena, el so és emprat amb justesa. No és sinó una prolongació justa del cinema mut, un apèndix raonable, el so remarcant el que les imatges inicien. El xiulet del vapor en començar, per exemple, unint una llarga fila d'escenes, és singularment excitant. Jo no sé d'un so més recarregat de nostàlgia, de sensacions de comiat, dol de separacions, d'absències.

L'ambient de la Legió estrangera, apte a l'enclosa de violències, molt fotogràfic ensem, ha estat donat amb força, sense per això igualar *Beau-Geste*.

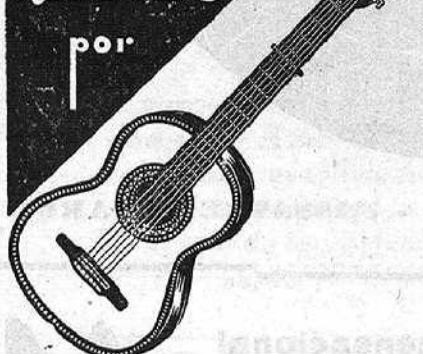
En una paraula, *Morroc* és un film estimable en el qual veiem en tot moment la perícia d'un dels més grans cineastes actuals, però hi manca aquella palpitació crua i sincera que animava *El món contra ella* i els bons moments d'*Els docs de Nova York*. J. PALAU

Coliseum

AVUI

El més fidel reflexe de l'ànima gauxa imperiosa i romàntica

LUCE DE BUENOS AIRES

Carlos Gardel
Gloria Guzman
i Sofia Bozan

Es un film "Paramount"

"STUDIO CINAES" (KURSAAL)

presentarà demà divendres a les 22 en

SESSIÓ ÚNICA

Un film de P. Petroff - Bitoff:

"ARTEM"

producció Sovkino, Moscou

Un film de René Clair:

"Le Million"

producció Tobis, París

Es despatxen localitats sense recàrrec de preus, en el Kursaal, de 5 a 7.

AVUI, DIJOURS
ESTRENA
AL

TIVOLI

FANTÁSIO

AVUI

Un nou triomf de
l'ídol del
CINEMA SONOR

"FOX"

Or de llei de la pantalla